
PAVLE MIJOVIĆ I LOKALITET SV. FRANJO NA GURDIĆU U KOTORU

Vilma Kovačević

Lokalitetom na Gurdiću u Kotoru, Pavle Mijović je počeo da se bavi 1956. g. kada je ovo mjesto slučajno otkriveno prilikom započetog zemljanog iskopa za zgradu nove Pošte. Kroz brojnu dokumentaciju, kako stručnu tako i administrativnu, može da se sagleda njegova borba i briga za očuvanje ovog značajnog segmenta istorije srednjovjekovnog Kotora.

Moj kontakt i dalja saradnja s njim je upravo taj lokalitet.

Kao mladi arheolog, tada zapošljena u Opštinskom zavodu za zaštitu spomenika kulture u Kotoru, koji je osnovan poslije razornog zemljotresa 1979, imala sam prvenstveno u programu svog rada zaštitu spomenika kulture, a taj lokalitet je bio registrovani arheološki lokalitet i stavljen pod zaštitu države. Taj status lokaliteta je dobio zaslugom tima vodećih stručnih ljudi iz oblasti zaštite spomenika, među kojima je bio i Pavle Mijović. Tim jugoslovenskih stručnjaka koji su imenovani od Savjeta za kulturu Narodne Republike Crne Gore bili su: Đorđe Bošković, upravnik Arheološkog instituta Srpske akademije nauka;

Dobrović Nikola, profesor; Đokić Vojo, arhitekta; Fisković Cvito, istoričar umjetnosti direktor Konzervatorskog zavoda Dalmacije; Maksimović Branko, arhitekta; Mijušković Slavko, direktor Državnog arhiva Kotor; Milutin Plamenac, direktor Zavoda za zaštitu spomenika kulture NRCG; Seferović Branko, predsjednik Opštine Kotor i Zdravković Ivan, arhitekta.

Lokalna administracija je bila nemoćna pred argumentima stručnjaka s kojima su se sučeljavali na šednicama u Kotoru. Zapisnik od dvadesetak i više strana kao i prepisku sa tih sastanaka Pavle Mijović mi je dao na čuvanje. Taj bi materijal danas bio, i te kako, dobro štivo za buduće generacije „zaštitara“ kulturnog blaga Crne Gore!

Prošle su godine, lokalitet je imao zaštitu samo na papiru. Pošta se izgradila na drugom mjestu, a lokalitet je trpio višedecenijsku devastaciju. Stanje lokaliteta je najbolje ilustrovano u knjizi „Ozloglašeno nasljeđe“. Kao Kotoranka, sa rodnom kućom u blizini lokaliteta, šecam se konja koji su tu imali svoje privezište za vrijeme pazarnih dana; pa ringišpila i cirkusa koji su tu imali privremenu lokaciju, i na kraju tržnice u postzemljotresnoj fazi Kotora.

Tada polako pristižu sredstva za obnovu postradalog područja, pa u svoj program rada stavljam i istraživanje Sv. Franja. Tih dana je Pavle Mijović često dolazio u Kotor, vođen svojom neiscrpnom energijom, da isprati radove na obnovi i istraživanju spomenika kulture.

U našim prvim susretima bilo je i neke oštine, dok nije shvatio da sam stručno i profesionalno zainteresovana za nastavak istraživanja i zaštitu toga lokaliteta. Naime, lokalitet nije do kraja istražen ni danas, jer se zidovi objekata prostiru i dalje prema zapadu pod nasip i objekte. Tada počinje njegova svesrdna pomoć, kako stručna tako i kolegijalna. Istraživanja

kojima sam rukovodio 1978. redovno je pratio i Pavle Mijović. Ispratio je moj rad do kraja i recenzirao članak o rezultatima iskopavanja koji je objavljen u Glasniku Odjeljenja umjetnosti br. 14 Crnogorske akademije nauka i umjetnosti u Podgorici 1995. pod naslovom „Prilog istraživanjima samostana Sv. Franja u Kotoru“.

Svu dokumentaciju koju je imao predao mi je na čuvanje. Imjući viziju pravog naučnika, tada mi je savjetovao da svoj budući rad usmjerim na proučavanje svih franjevačkih samostana koji su postojali na našem području.

Uspomena na naše, doduše kratko, druženje ponovo je oživljena u zadnjem periodu kada sam opet počela da se aktivno bavim tim lokalitetom. Sredstava za uređenje lokaliteta nije bilo ni na državnom ni na lokalnom nivou. Posljednji pokušaj je bio konkurisanje za fond američkog ambasadora u Crnoj Gori gospodina Roderika Mura. Ovaj fond je donirao slične projekte očuvanja kulturnog naslijeđa u Crnoj Gori. U međuvremenu su se ponovo vratili duhovi prošlosti i počelo se s planiranjem spratne garaže, parkinga,... A lokalitet je ponovo pao u zaborav, nevidljiv, pod gomilom šteta, smeća, obrastao samoniklom vegetacijom.

Pobjedom na tom konkursu, u jakoj konkurenciji 180 zemalja svijeta, sredstva su stigla u Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture u Kotoru.

U septembru 2009. godine su počela revizionna istraživanja i preventivna zaštita koja se odnosila na vraćanje nadgrobnih ploča, s lijepljenjem, kao i konsolidacijom zidova. Te radove je obavila ekipa u sastavu: Vilma Kovačević, arheolog, Predrag Lutova, arheolog i Magdalena Radunović, konzervator. Nosilac posla je Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture. Rezultati tih istraživanja i projekat budućeg uređenja i prezenta-

cije urađeni su u obimnoj studiji koja obavezuje na svaki budući odnos prema tome lokalitetu.

Tokom rada na terenu ime akademika Pavla Mijovića je svakodnevno bilo prisutno. Sjećanjem na Pavla Mijovića, nastavljanje putem njegovih vizija i ovim prilogom želim mu se odužiti.